

Assagista, columnista del diari *La Vanguardia* i professor de Periodisme de la Universitat Ramon Llull

Francesc-Marc Álvaro

El paradís dels «soixante-huitards»

L'autor aborda de forma succinta però molt esclaridora les claus explicatives de la seducció i la influència d'una part dels fets i de les característiques del Maig del 68 –la més ideològica– en els «nostres» *soixante-huitards*, una generació de joves que, per les condicions mateixes en què es du a terme la transició a la democràcia, es veuen molt aviat –massa aviat– ocupant càrrecs de poder i de responsabilitat política. L'ecologisme fonamentalista instal·lat en la cultura del no; l'immobilisme radical d'una part del món educatiu, i un pacifisme de geometria variable, són exemples del que ha succeït: el dogma ha substituït el plantejament racional en molts àmbits de la nostra societat. O dit d'una altra manera: l'exageració de la influència i de la consistència de determinats discursos, a causa sobretot del protagonisme prematur de la versió nostrada de la generació del Maig del 68.

La majoria d'historiadors estan d'acord que el segle xx comença l'any 1914 i acaba l'any 1989. El començament de la Primera Guerra Mundial i la caiguda del Mur de Berlín marquen els límits del segle que va assolir, a la vegada, dues cimeres aparentment excloents: la més gran capacitat de destrucció i mort i el nivell més alt de benestar per a les masses mai conegut. Entre els camps d'extermini i la bomba atòmica i entre l'abaratiment dels aliments bàsics i les vacunes, s'edifica el món on naixem els que avui, a la primeria del segle XXI, constituïm el gros de població activa a l'Occident desenvolupat. Observat en perspectiva i en relació amb d'altres moments històrics, els

fets del Maig del 68 a París són ben modestos. Aquell any, tan omnipresent en certs exercicis de nostàlgia, adquireix un significat més potent si, per ampliar la mirada, considerem també les revoltes que van tenir lloc a Praga, a Mèxic DF i a Califòrnia. De naturalesa i motivació molt diferents, totes aquestes manifestacions tenien un mateix fil conductor: el protagonisme de la joventut. Alguns pensadors, engrescats per les imatges èpiques, van parlar dels joves com a «nova classe social». Avui, quaranta anys després, els joves només són un segment principal dels consumidors, capaç d'imposar entre els adults costums, marques i llenguatges.

Avui, els *soixante-huitards* han esdevingut avis més o menys reconciliats amb el pas del temps. Caldria no perdre de vista aquesta dada biològica per posar cada cosa al seu lloc. Existeix una generació del 68 que, sobretot des de la cultura francesa, ha perllongat la seva influència ideològica i cultural més enllà de l'èxit o fracàs de la seva aventura juvenil. En el món anglosaxó, aquesta empremta ha estat molt menor, just és remarcar-ho. A la societat catalana, encara massa deutora dels dictats de París, la collita del 68 es confon amb la generació que porta a terme la transició democràtica des de l'oposició, la qual cosa li atorga una identitat especial i única a Europa. Mentre els *soixante-huitards* francesos perden la batalla de la política immediata i guanyen, a llarg termini, el combat dels valors, la nostra generació del 68 arriba al poder molt jove, gràcies al pacte històric entre els reformistes del règim i els pragmàtics de l'antifranquisme. Encara que el president Mitterrand va envoltar-se d'algunes personalitats que havien estat a les barricades del Barri Llatí el 1968, aquest extrem no és comparable amb el protagonisme que destacats coetanis catalans i espanyols dels joves francesos van tenir a partir del 1975, col·locant-se ben aviat en llocs clau d'un procés que havia de construir un sistema de llibertats després de quaranta anys d'opressiu model autoritari. Entre els redactors de la Constitució espanyola del 1978, no hi van mancar, per exemple, polítics que havien somiat a copiar el comunisme de Mao o la revolució de Fidel Castro.

Aquest prematur protagonisme polític de la nostra generació del 68 ha tingut una conseqüència imprevista en el món de les idees, consistent a exagerar la influèn-

Alguns, engrescats per les imatges èpiques, van parlar dels joves com a «nova classe social». Avui són un segment principal dels consumidors, capaç d'imposar entre els adults costums, marques i llenguatges

cia i la consistència de certs discursos marginals en el *mainstream* local. A Catalunya, aquest fenomen ha tingut un pes molt superior al que ha succeït a Espanya a causa del poc poder real de la societat catalana. És aquella incomprensió davant del Minotaure de la qual parla Jaume Vicens Vives, aquella circumstància desgraciada d'un poble que es troba «sense voluntat de poder» en el moment en què històricament això és imprescindible per avançar. En un país que sempre ha percebut l'estat com una cosa llunyana i aliena, l'experimentació amb les paraules pretesament utòpiques ha gaudit d'un magnífic camp adobat, un veritable paradís per a l'assaig d'una hegemonia que no havia de trobar gaires resistències. Si hom no té poder de debò, la retòrica surt molt barata. Fascinada per l'espectacle de veure's a si mateixa encapçalant una utopia inèdita en marxa, la societat catalana es permet el luxe d'atorgar credibilitat central i prestigi a premisses que, en d'altres societats madures i responsables, només accepten grups i entorns declaradament minoritaris.

Posaré tres exemples d'aquest desplaçament ideològic que, al meu parer, distorsiona completament la nostra aproximació seriosa a la realitat: l'ecologisme fonamentalista instal·lat en una incoherent i sistemàtica cultura del no; l'immobilisme radical de bona part del món educatiu tancat

**La generació del 68
ha perllongat la seva
influència ideològica
i cultural més enllà de
l'èxit o fracàs de la seva
aventura juvenil**

a qualsevol reforma; i el pacifisme primari que es mou per una ètica de geometria variable que no té res a envejar a la crua lògica d'interessos de la diplomàcia dels estats. En els tres casos esmentats, la cobertura d'aquests discursos és sempre una pretesa superioritat moral fora de dubte, una hipermoralització que tot ho estova i ho confon. Una superioritat prepolítica que desacredita d'arrel totes les posicions contràries abans d'encetar qualsevol debat perquè les fa implícitament «immorals» i, per tant, sense dret a ser realment considerades pel públic. A Catalunya, no funciona allò que és normal en una societat oberta i veritablement plural: que l'altre té la mateixa legitimitat per expressar el seu criteri sempre que assumeixi les regles bàsiques de joc. El marc de referències es troba tan asimètricament condicionat per aquesta trampa estructural que tota argumentació discrepant amb els llocs comuns ha de dedicar més esforços a desmuntar paranys en contra que a presentar els raonaments que corresponguin. Els

mons de la universitat, les edicions i els mitjans de comunicació de masses constitueixen la fàbrica i el gran altaveu d'aquesta hegemonia que tant empobreix el nivell del debat públic.

La cultura política a Catalunya és feble i pobra a causa d'aquesta realitat que he descrit, com ho és per una visió ingènua, maniquea i conspiratòria del poder i dels seus instruments. Això té una traducció concreta a l'hora d'abordar problemes reals, perquè l'omnipresència de cotilles ideològiques immutables llastren la presa de decisions i la capacitat de visions alternatives. El dogma substitueix el plantejament racional amb inercial recurrència fins a arribar a convertir el diàleg polític i la gestió diària en un absurd terreny d'irracionalitats magnificades, blindades a qualsevol canvi de punt de vista. S'entén, doncs, que la realitat sigui, no poques vegades, una nosa per a determinats entorns polítics i socials, incapaços de sostreure's a una cadena de tòpics que constitueixen un coixí de consensos molt espès, capaç de superar les distincions habituals entre dretes i esquerres. La força d'aquests tòpics contamina molts ambients i els fa conservadors i reactius, incapaços de noves perspectives. Aquest dèficit democràtic que dibuixo no té res a veure, contra el que pugui semblar, amb el debat sobre la vigència dels valors del Maig del 68, que ara té lloc a França i també, per imitació i per ressò, al nostre país.

Cal no confondre el pes paralitzant de la generació del 68 sobre el marc bàsic de referències català amb l'anàlisi de les herències aprofitables del 68 i la seva relació amb la mentalitat dominant avui. Com he exposat en un recent assaig publicat a la revista *Serra d'Or*, «quan esmentem conceptes com *autoritat, disciplina, responsabilitat, ordre, respecte o jerarquia*, no ho fem al marge de la nostra experiència com a fills o néts del 68, ans al contrari. I la nostra experiència ha incorporat la crítica radical que neix o madura en aquella etapa així com –si se'm permet– la crítica de la crítica radical. Ja hem anat i vingut diverses vegades». La meva tesi és que, en la societat catalana, com en d'altres societats europees, hem arribat, des de fa temps, a posicions de síntesi que adopten sense problemes el més útil i consistent del llegat del 68 i també part d'allò que els *soixante-huitards* havien certificat,

El prematur protagonisme polític de la nostra generació del 68 ha tingut una conseqüència imprevista en el món de les idees: exagerar la influència i la consistència de certs discursos marginals en el *mainstream* local

al seu dia, com a caduc i obsolet. En aquest sentit, no resulta gaire esclaridor que els polítics, com han fet Sarkozy i Royal durant la darrera campanya presidencial, ataquin o defensin globalment el Maig del 68, perquè aquest no és el problema. Els europeus, de manera molt majoritària, participen avui d'una mentalitat difusa que, es vulgui o no, va trobar elements de renovació en algunes ruptures que associem a la revolta de fa quaranta anys. L'èxit del Maig francès és aquest.

És en allò explícitament ideològic on rau la paràlisi i l'error. La Catalunya del 2008 és un espai on el pensament únic és administrat per aquells que es reclamen part d'una revolució que no va servir per prendre el Palau d'Hivern tot i que ha modelat les consciències. Poc contents pel fet que el Maig del 68 ha guanyat per punts la batalla de les mentalitats, els que se senten sacerdots i vigilants de l'ortodòxia volen més. I volen la victòria per KO en el terreny de joc de les ideologies més que en el de les actituds, allí on justament el fracàs de Maig del 68 és rotund, inapel·lable, aclaparador.

La barreja indigesta de proclames que van omplir els carrers de París aquells dies de glòria és avui una curiositat que ha quedat tan fossilitzada com la famosa fotografia del Che que va realitzar Korda. Però els intents incansables d'alguns a Catalunya per posar al dia aquells antics lemes (a propòsit de la globalització econòmica, la nova cultura de l'aigua, els conflictes al Pròxim Orient o el fracàs escolar, per exemple) resulten ben perjudicials per encarar-nos amb reptes i desafiaments de gran importància, com ara les necessitats energètiques, el desenvolupament d'infraestructures, la nova immigració, l'adaptació de l'escola als canvis socials o la flexibilització de la funció pública, per dir algunes qüestions que són damunt la taula.

De fet, entre determinades elits polítiques i intel·lectuals de Catalunya opera una mena de compensació simbòlica que utilitza el mite del Maig del 68 (o allò que se li pot assemblar) com una font de legitimitat especial que permet fer i desfer obviant les agudes contradiccions entre allò que es diu i allò que es viu, que és un dels mals endèmics de la cultura progressista local. La fractura evident que hi ha entre discursos i fets en el món de l'esquerra institucional cerca una fugida fàcil mitjançant la vinculació

Els mons de la universitat, les edicions i els mitjans de comunicació de masses constitueixen la fàbrica i el gran altaveu d'aquesta hegemonia que tant empobreix el nivell del debat públic

amb un relat mitificat que correspon, si fa no fa, amb els fets de l'any 1968 i tots els seus corol·laris més sabuts. Aquesta solució dóna lloc a retòriques molt elaborades i arrelades, que malden per transformar en regla general una sèrie d'impostures que ja no som capaços de percebre com a tals, atès que formen part del paisatge donat per descomptat. La generació catalana del 68, gronxada en in comptables contradiccions ontològiques, s'enyora d'un món que mai no va existir i, constantment, ens ho recorda, tot convocant unes respostes obsoletes que ja no tenen cap lligam amb les noves preguntes. «Entre els somnis de la nostra generació –va escriure Vázquez Montalbán– no hi figurava el del poder; i, si hi figurava, pensàvem que canviàriem la cultura del poder sense que el poder ens canviés a nosaltres». Vet aquí, tal vegada, el problema fonamental i irresoluble d'un carnaval prorrogat més enllà de tota diversió.

La generació catalana del 68, gronxada en in comptables contradiccions ontològiques, s'enyora d'un món que mai no va existir